

บทที่ 1

จริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม (Ethics)

คำว่า “จริยธรรม” มาจากคำ จริยะ + ธรรมะ คำว่า “จริยะ” หมายถึง ความประพฤติหรือกริยาที่ควรประพฤติปฏิบัติ ส่วนคำว่า “ธรรมะ” มีความหมายว่า คุณความดี เมื่อนำสองคำมารวมเป็นคำว่า “จริยธรรม” จึงหมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม

จริยธรรมมีความหมายหลายแบบ ซึ่งนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายทางจริยธรรมไว้ ดังนี้

กระมล ทองธรรมชาติ (2529: 80) กล่าวว่าจริยธรรม หมายถึง ธรรม หรือ หลักความประพฤติที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติตาม

พนัส หันนาคินทร์ (2520: 10) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมเพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง และความเจริญรุ่งเรืองในสังคม

พุทธทาสภิกขุ (2521: 3) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมตรงกับคำว่า Ethics ในภาษาอังกฤษ จริย แปลว่า ควรประพฤติหรือพึงปฏิบัติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522: 27) มีความเห็นต่างกันออกไป โดยกล่าวว่าจริยธรรมหมายถึง ลักษณะทางจิตใจและสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้บุคคลทำความดี และไม่ทำชั่ว

สาโรช บัวศรี (2522: 18) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมคือ แนวทางในการประพฤติเพื่อยุติกันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

อารมณ จนวนจิตร (2539: 7) ให้ความเห็นว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม และตนเอง

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good. 1974: 314) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม คือ การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura. 1977: 1) กล่าวสรุปไว้ว่า จริยธรรมคือ กฎสำหรับการประเมินพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg. 1976: 45) กล่าวว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของความยุติธรรม ซึ่งยึดถือเอาการกระจายสิทธิและหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีได้หมายถึง กฎเกณฑ์ที่บังคับโดยทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งมีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ ไม่มีการขัดแย้งกัน เน้นอุดมคติ ดังนั้น พันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพต่อสิทธิและข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

สรุปความหมายของคำว่า “จริยธรรม” จากทัศนะของผู้รู้ทั้งไทยและต่างประเทศมีความหมายตรงกัน คือ เป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งบุคคลผู้นั้นควรยึดถือในการดำรงชีวิต และการทำตนเพื่อให้เกิดประโยชน์ และมีความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน ถ้าคนใดขาดจริยธรรมอาจมีผลร้ายต่อตนเองและสังคม สังคมที่มีคนขาดจริยธรรมมาก ย่อมเป็นสังคมที่วุ่นวายไร้ความสุข ดังจะพบได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งในวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร หรือนักการเมือง เป็นต้น จึงมีคำกล่าวว่า เราไม่สามารถสร้างครุบนพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถผลิตแพทย์ ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจที่ดีได้ ถ้าหากบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตและสังคม มีส่วนสำคัญที่จะนำความสุขและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรมจิตใจก็ย่อมสูงส่ง มีความสะอาดและสว่างในจิตใจ จะทำการใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีค่า มีประโยชน์ต่อสังคม คนทุกคนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน

เนื่องด้วย จริยธรรมและคุณธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาก ซึ่งอาจสรุปความสำคัญของจริยธรรมและคุณธรรมได้ดังนี้ คือ (วสิน อินทสระ, 2539: 6-7)

1. ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ ไม่พบอุปสรรค ถ้าคนในสังคมทุกคนมีคุณธรรมและจริยธรรม สังคมของเราก็จะสงบสุขตามไปด้วย ทุกคนจะใช้เวลาที่มีทั้งหมดช่วยกันพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญมั่นคง เป็นปึกแผ่น เป็นอารยประเทศ ไม่ต้องแบ่งเวลาไปคอย ระวังระวังอันตรายใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของคนเลว

2. ช่วยให้คนเรามีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา คุณธรรมและจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวแต่ละคน จะเตือนสติให้รักษาเกียรติยศชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล ไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า สังคมก็จะสงบสุข ประเทศชาติก็จะมั่งคั่งมั่นคง

3. ช่วยสร้างควมมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ โดยจะเป็นตัวกำหนดการประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าถูกต้อง กฎเกณฑ์นั้นจะมาจากความพอใจของคนเพียงคนเดียวไม่ได้ คนเมื่ออยู่ในสังคมจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นญาติพี่น้อง หรือเพื่อนฝูงร่วมสังคมเดียวกัน จะอยู่คนเดียวยอมเป็นไปไม่ได้ เมื่อบุคคลประพฤติตามคุณธรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิตก็จะมีระเบียบไม่ต้องพบกับอุปสรรค ถ้าทุกคนปฏิบัติเหมือนกันสังคมและประเทศชาติก็จะเป็นระเบียบตามไปด้วย

4. ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น นับว่าเป็นคุณแก่สังคม เพราะนอกจากจะเป็นตัวอย่างโดยการชี้ทางอ้อมแล้วยังจะออกปากแนะนำสั่งสอนโดยตรงได้อีกด้วย เช่น แนะนำให้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม อย่าเห็นแก่ตัว อย่าเห็นแก่ได้จนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มิฉะนั้นผู้ที่คอยยึดเราเป็นตัวอย่างอาจหมดความศรัทธา และหมดกำลังใจสร้างคุณธรรมและจริยธรรม หันกลับไปทำความชั่วเช่นเดิมได้อีก

5. ช่วยทำให้มนุษย์นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ร่ำเรียนมาสร้างสรรค์แต่สิ่งดีมีคุณค่า ถ้ามนุษย์นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการประกอบอาชีพที่สุจริต ย่อมสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่คนทั่วไป รวมทั้งสังคมและประเทศชาติด้วย แต่ในทางตรงข้าม ถ้ามนุษย์ขาดคุณธรรมและจริยธรรมก็จะนำความรู้และประสบการณ์ที่มีไปเบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น สร้างความเสียหายให้สังคมและประเทศชาติ เพียงหวังให้ตนเองมีทรัพย์ มีความสุข ผู้อื่นจะทุกข์อย่างไรก็ไม่คำนึงถึง

6. ช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจของคนให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีสูงมาก ถ้ามนุษย์นำความเจริญนี้มาใช้ในทางที่ผิด เช่น สร้างอาวุธมาประหัตประหารกัน จนคนล้มตายลงเป็นจำนวนมาก โดยหวังความเป็นใหญ่ ความมีอำนาจ ความเดือดร้อนก็จะเกิดแก่คนทั่วไป แต่ถ้าผู้ผลิตเทคโนโลยีมีคุณธรรมและจริยธรรมเหตุการณ์เหล่านี้ก็จะไม่เกิด สิ่งที่จะได้รับการสร้างหรือผลิตขึ้นมาก็จะมุ่งแต่ประโยชน์ที่จะเกิดแก่คนทั่วไป เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร ดาวเทียม ฯลฯ เพราะมีจิตใจที่สงบสุขจึงสร้างสรรค์แต่สิ่งที่มีคุณค่าต่อคนในสังคมและประเทศชาติ

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมที่กล่าวมานี้ ประเด็นที่สำคัญก็คือ สามารถลดปัญหาและขจัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติได้ เมื่อทุกคนประพฤติปฏิบัติตนดีแล้ว อุปสรรค ศัตรู ภัยอันตราย ก็จะหมดสิ้นไป ผู้คนมีแต่ความรักต่อกัน สังคมมีแต่ความสงบ และประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรือง

ประเภทของจริยธรรม

การประพฤติของคนมีได้หลายระดับแยกตามสภาพจิตใจและจะได้รับผลมากน้อย นั้น ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคลผู้นั้น บางคนอาจปฏิบัติได้ระดับสูงสุด แต่บางคนก็ปฏิบัติได้ตามระดับมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์ควรปฏิบัติเท่านั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520: 4-6) แบ่งจริยธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง ลักษณะของความรู้ที่บุคคลต่าง ๆ สามารถบอกได้ว่า ควรทำหรือบอกได้ว่า พฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เช่น การที่เรารู้ว่ามารยาทที่ดีนั้นเป็นอย่างไร หรือ รู้ว่าเราต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างไร เป็นต้น ความรู้เชิงจริยธรรมนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของคนด้วย

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความชอบหรือไม่ชอบ ทำดีเป็นลักษณะทำถูกต้อง ทำชอบเป็นลักษณะทำถูกใจ การตัดสินความดีความชอบโดยถือเอาเกณฑ์ของความถูกต้อง และความถูกต้องของบุคคลมาประเมินค่าจริยธรรม จึงเป็นทศนคติเชิงจริยธรรม เช่น การที่เราไม่พอใจคนที่แย่งที่นั่งคนแก่บนรถเมล์ หรือ ไม่ช่วยคนที่ถือของพะรุงพะรัง

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งของบุคคลลงไป จะต้องประกอบด้วยเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะหน้านั้น และเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเกิดจากประสบการณ์และสติปัญญาของบุคคลนั้น

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่คนแสดงถึงพฤติกรรมที่สังคมชื่นชอบหรือดการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบและค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประการ เช่น การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น

ปราชญา กล้าผจญ (2544: 87) ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. จริยธรรมสำหรับผู้ครองเรือน เป็นจริยธรรมเบื้องต้นที่มนุษย์ทั่วไปสามารถปฏิบัติได้ เช่น ศีล 5 เป็นธรรมประจำใจสำหรับผู้ครองเรือนที่เรียกว่า ฆราวาส หรือ อาคาริกชน (อยู่ในอาคารบ้านเรือน) มนุษย์ผู้ยังมีโลกียวิสัยอันอยู่ในขั้นสันดาน

2. จริยธรรมสำหรับผู้ประพฤดิพรหมจรรย์ ได้แก่ ธรรมอันมิใช่โลก ได้แก่ ผู้ที่งดเว้นจากกามทั้งปวง ละโลก สละเพศฆราวาส ออกบวชเป็นพระ นักบวช ฤๅษีชีไพร ท่องเที่ยวไปในป่าเขา หรือไม่ก็จำพรรษาอยู่ในวัด หรือ เป็นพระพุทธรูปออกจาริกแสวงบุญไปเรื่อย ๆ พวกนี้เรียกว่า อานาคาริกชน (พวกไม่มีบ้านช่องอาศัย)

องค์ประกอบของจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ดังนี้ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมานะพยายาม ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ทั้งยังมีความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่นั้นบรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยมีความพยายามที่จะปรับปรุง และแก้ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง ไม่หลงงมงาย

4. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูกตเวที จึงหมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมาย และศีลธรรม ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดความสุขความเจริญในประเทศชาติ

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทั้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง การที่ทุกคนมีความพร้อมเพรียงกันทั้งกายใจ ความคิด เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำการให้สำเร็จลุล่วงอย่างดี

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสารคือ จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

คุณลักษณะทางจริยธรรม

คณะกรรมการกองวัฒนธรรม (กรมการฝึกหัดครู, 2525: 11) กล่าวถึงหลักจริยธรรม

ไว้ 10 ประการ คือ

1. ให้มีความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ
2. ให้มีความสำนึกในเรื่อง ซื่อสัตย์ สุจริต และหิริโอตตปปะ
3. ให้มีความสำนึกในเรื่อง กตัญญูกตเวที
4. ให้มีความสำนึกในเรื่อง เข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร และอดทน
5. ให้มีความสำนึกในเรื่อง สุภาพอ่อนโยน และมารยาทอันดีงาม
6. ให้มีใจกว้างขวาง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
8. ให้มีความเป็นระเบียบในการทำงานและความคิด
9. ให้มีความรู้จักรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่
10. ให้มีความสามัคคี รู้จักแพ้ รู้จักชนะ และรู้จักขอร้องและให้อภัยซึ่งกันและกัน

กรมการฝึกหัดครู (2525: 26) ได้สรุปลักษณะทางจริยธรรมไว้ 30 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
3. ความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น
4. ความรับผิดชอบ
5. การรักษาสาธารณสมบัติ
6. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. การรักษาระเบียบวินัย
8. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
9. ความสุภาพเรียบร้อย
10. ความเสียสละ
11. ความเมตตา กรุณา
12. ความเป็นผู้มีน้ำใจ
13. ความสามัคคี

14. ความเป็นระเบียบ
15. ความรักชาติ
16. ความเป็นผู้นำ
17. ความยุติธรรม
18. ความมีเหตุผล
19. ความกตัญญูทักท้วง
20. การเคารพ เชื้อพ้องผู้ใหญ่
21. การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี
22. ความเชื่อมั่นในตนเอง
23. ความมีสติ
24. การรู้จักควบคุมตนเอง
25. ความอดุสาหะ
26. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
27. ความเป็นผู้ยึดมั่นในศาสนา
28. การประหยัดและออมทรัพย์
29. ความเป็นผู้มีศีลธรรมประจำใจ
30. ความเป็นผู้รักสงบ

ประโยชน์ของจริยธรรม

จริยธรรมจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อนำไปปฏิบัติ เพราะจริยธรรมเป็นหลักสำคัญสำหรับการปฏิบัติ การศึกษาเพื่อเข้าใจหรืออธิบายได้เท่านั้นไม่มีประโยชน์ แต่การนำจริยธรรมไปใช้ปฏิบัตินั้น จะเป็นประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ต่อตนเอง คนที่มีจริยธรรมย่อมมีเครื่องมือที่ช่วยให้คิดให้กระทำในสิ่งที่ดี สร้างประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและจูงใจให้ทำแต่สิ่งดี ๆ มีความเจริญต่อตนเอง เช่น คนที่ขยันเรียนมีความรับผิดชอบ ย่อมประสบความสำเร็จในการเรียน ในทางตรงกันข้าม คนที่เกียจคร้านและขาดความขยันหมั่นเพียร ก็จะสอบตกเป็นต้น หรือพนักงานขายของที่มีวาจาสุภาพอ่อนน้อมต่อลูกค้า ย่อมจะได้รับคำชมมากกว่าผู้ที่มีกริยาวาจาหยาบคาย ไร้มารยาท

2. ต่อสังคม คนที่มีจริยธรรม ย่อมทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและแก่ผู้อื่น อย่างน้อยการไม่ทำชั่ว ก็เป็นการช่วยให้สังคมไม่ต้องแก้ไขปัญหา ถ้าคนในสังคมมีจริยธรรมดี สังคมนั้นก็จะมีความเจริญก้าวหน้าได้เช่นกัน คนดีจึงเป็นผู้รักษาสังคมด้วยการไม่ทำลายสังคมไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรของประเทศ สภาพแวดล้อม หรือการประเพณี ทุจริตต่าง ๆ

3. ด้านการรักษาจริยธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าทั้งทางกาย ใจ และสังคมดังกล่าวนั้นแล้ว จะรักษาไว้ได้ก็ด้วยการปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติแล้วก็เป็นเพียงตัวหนังสือหรือคำพูดเปล่า ๆ จะช่วยใครไม่ได้ทั้งสิ้น การศึกษาจริยธรรมและนำไปปฏิบัติ จึงเป็นการรักษาจริยธรรมให้คงอยู่

4. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออาจพัฒนาควบคู่กันไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำ จะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมาก

จริยธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู

จริยธรรมของครู หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด อันถูกต้องดีงามที่ครูควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ตน ลูกศิษย์ เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่ว ๆ ไป

จริยธรรมหลักที่สำคัญในสังคมไทยที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรยึดถือปฏิบัติมีดังนี้

1. การใฝ่ใจสัจธรรม ถือว่า เป็นจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เป็นจริยธรรมที่เน้นการใฝ่หาความจริง โดยยึดมั่นกับกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและศรัทธา ต่อการเข้าใจถึงความเป็นจริงของเรื่องราวต่าง ๆ สมควรส่งเสริมให้ใช้เป็นตัวร่วมกับจริยธรรมอื่น ๆ ทุกตัว กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลนี้ อาจเทียบได้กับแนววิทยาศาสตร์ คือ

- 1.1 เป็นวิธีแสวงหาข้อมูล
- 1.2 การกำหนดปัญหา
- 1.3 การสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา
- 1.4 การวิเคราะห์วิธีที่ดีในการสรุป
- 1.5 การยึดมั่นในกระบวนการวิทยาศาสตร์

2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ถือว่า เป็นจริยธรรมที่เป็นข้อขยายของ “การไฝ่สัจธรรม” เน้นการปลูกฝังปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุผล การปลูกฝังปัญญาควรใช้ธรรมะหมวดดังนี้ คือ

2.1 กาลามสูตร

2.2 พละ 5

2.3 วุฒิธรรม 4

3. เมตตา กรุณา ถือว่า เป็นจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญ เมื่อใช้ร่วมกับ “การไฝ่สัจธรรม” แล้วจะเป็นที่มาของจริยธรรมอื่น ๆ ได้มาก ในการเสริมสร้างควรจะใช้ธรรมะทุกประการที่กำหนดไว้ในพรหมวิหาร 4 การแสดงออกของพรหมวิหาร 4 จะเป็นเชิงปฏิบัติตนตามธรรมะ คือ

3.1 สังคหวัตถุ 4 เช่น มีการให้ กล่าววาจาเหมาะสม

3.2 การประพฤติปฏิบัติ การแสดงความเป็นที่ที่เหมาะสม

4. สติ สัมปชัญญะ เป็นจริยธรรมสำคัญที่เน้นการควบคุมตนเองให้มีความพร้อม มีสภาพที่ตื่นตัวจับใจในการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ในการตัดสินใจ และในการกระทำพฤติกรรมอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของการสำรวจรอบคอบ

5. ความไม่ประมาท เป็นจริยธรรมเสริม “สติ-สัมปชัญญะ” ที่เน้นการพิจารณาสภาพการณ์แวดล้อม พิจารณาถึงผลที่จะตามมาของการกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ แล้วดำเนินการวางแผน การจัดสถานการณ์ หรือการกระทำ เพื่อให้บังเกิดผลที่ดีที่สุดอย่างเหมาะสม

6. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นจริยธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน และกฎหมาย ความถูกต้องอันดีงาม

7. ความขยันหมั่นเพียร เป็นจริยธรรมที่ช่วยสร้างความสำเร็จในชีวิต ควรใช้ร่วมกับ “ปัญญา” และจริยธรรมในหมวดอิทธิบาท 4 ที่เน้นความพอใจ ความเพียร ความมีใจจดจ่อและความไต่ตรอง การฝึกปฏิบัติ ควรเน้นการควบคุมตนเอง ด้วยตนเอง อันเป็นที่มาของความมีระเบียบวินัย

8. หิริ-โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อการทำชั่ว และละอายใจถ้าจะทำชั่ว การฝึกปฏิบัติ ควรเน้นการควบคุม กาย วาจา และความคิด ให้มีความเหมาะสมถูกต้อง ทำนองคลองธรรม โดยอาจใช้จริยธรรมในหมวดดังนี้ คือ

8.1 เบญจศีล

8.2 เบญจธรรม

8.3 กุศลกรรมบถ 10

เพราะเมื่อสอนให้เข้าใจถึงเหตุผลและคุณค่าของการไม่ทำความชั่วแล้วจะเป็นที่มาของการละอายใจ ไม่อยากทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมทั้งรับผิดชอบในผลอันเกิดจากการกระทำของตนเอง

การพัฒนาจริยธรรมสำหรับครู

ครูอาจใช้แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. สร้างวินัยแห่งตน
2. ยึดหลักมุ่งอนาคตมากกว่าปัจจุบัน
3. พัฒนาจิตใจด้วยหลักของการทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางจิตและประสิทธิภาพในการคิด การใช้ปัญญาใคร่ครวญ
4. พยายามหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับตนเองที่อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้ และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ และการแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่ตนเองบกพร่อง

สรุป

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สังคมยอมรับ เพื่อสังคมจะได้มีความสุข

จริยธรรมมีความสำคัญและมีประโยชน์ทั้งในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน และของสังคม

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับครูที่มีภาพลักษณ์ของปราชญ์บุคคล มีจริยธรรมหลัก ๆ 8 เรื่อง ที่ครูควรยึดมั่น คือ

1. การใส่ใจสังคม
2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา
3. เมตตา กรุณา
4. สติ สัมปชัญญะ
5. ความไม่ประมาท
6. ความซื่อสัตย์สุจริต
7. ความขยันหมั่นเพียร
8. ความมีhiri-โอตตัมปะ